

Interreg

ITALIA-SLOVENIJA

WALK of PEACE

WALK OF PEACE

Progetto strategico co-finanziato dal Fondo europeo di sviluppo regionale
Strateški projekt sofinancira Evropski sklad za regionalni razvoj

Walk of Peace

TRAJNOSTNI RAZVOJ DEDIŠČINE PRVE SVETOVNE VOJNE MED ALPAMI IN JADRANOM

Newsletter 5

REGIONE DEL VENETO

VeGAL

PromoTurismo FVG

Patrimonio Culturale
Friuli Venezia Giulia

ERPAC

Otvoritev vrtov Borgo Castello v Gorici

Drugega julija je bil slovesno odprt "Giardino dell'Incontro - Vrt srečanja", ki je rezultat prenove in reorganizacije vrta in pripadajočih območij pokrajinskih muzejev Borgo Castello

v Gorici.

Izvedena dela obiskovalcem ponujajo nov uporaben prostor, ki se razprostira nad mestom in omogoča pogled z vzhoda na zahod, od gore Fajti do Kalvarije. Danes ta imena niso več le spomin na krvave bitke prve svetovne vojne, ampak so tudi cilj sprehodov v naravo, na katerih lahko odkrivamo tradicije in posebnosti tega ozemlja, ki se razprostira med dvema državama, vendar ga ne dojemamo kot enotnega le zaradi njegovih geografskih značilnosti, ampak tudi zaradi institucionalnega sodelovanja in še bolj zaradi stoletne vezi, ki povezuje prebivalce teh ozemelj.

Vrt je kraj, kjer se lahko ustavite in občudujete pokrajino, ter vas vabi k meditaciji o zgodovini, v kateri spomin na ogromno tragedijo, ki je te kraje prekrila s krvjo in opustošenjem, spremlja zavedanje, da so si mnogi prizadevali, da so to danes kraji miru, kjer je lepo biti ter uživati v naravi in kulturi, ki jo izražajo, z željo, da bi jo delili z vsemi, ki jih to zanima. Da bi vse to lahko doživeli, je treba Poti miru vzdrževati ne le z dejanji na tem območju, temveč tudi s pravočasnim opozarjanjem na poznavanje zgodovine in potrjevanjem idealov miru.

VeGAL

Naložbe na območju vzhodnega Veneta

Med projektnimi dejavnostmi je VeGAL v dogovoru z Občino San Donà di Piave omogočil prestrukturiranje in vzpostavitev dela muzeja Museo della Bonifica - MUB, posvečenega veliki vojni in melioraciji, torej malo znani strategiji poplavljanja in uničevanja objektov za oskrbo z vodo, ki je dramatično zaznamovala vojno v dolini Spodnje Piave.

Da bi obiskovalci novo intervencijo dojemali in uživali v njej kot v sestavnem delu zgodovine, ki je značilna za to območje, je bilo odločeno, da se pripovedovanje okrepi z multimedijско aplikacijo,

ki lahko obisku doda nove zanimive točke (z video in besedilnimi informacijami, ki jih povezujejo galerije slik). Za pripoved o posebni identiteti velike vojne v dolini Spodnje Piave, kot nadaljevanje vsebin, ki so že prisotne v poglavjih o melioraciji in vojni, je bila uporaba razširjene resničnosti zelo učinkovita. Poseg je dodal novo raven interaktivnosti pri uporabi muzeja in omogočil več informacij, kot jih je mogoče vključiti v fizično razstavo. Prednost te vrste tehnologije je tudi v tem, da je še posebej dostopna, saj zahteva le uporabo pametnega telefona in aplikacije, ustvarjene posebej za MUB v okviru projekta WALK OF PEACE.

Delovanje je preprosto: s kamero telefona samo uokvirite nekaj točno določenih točk na poti, da se na pametnem telefonu prikaže cela vrsta dodatnih vsebin, kot so videoposnetki, slike, zvočne datoteke, animacije itd. Vse vsebine so na voljo v treh

jezikih: italijanščini, angleščini in slovenščini.

Drugi sporazum, sklenjen z Občino Cavallino Treporti, je omogočil vzpostavitev nove multimedijske poti znotraj baterije Pisani z novim interaktivnim oddelkom "LA STANZA DI ARTI", namenjenim mladim, ki naj bi otrokom in mladim še bolj približal svet zgodovine velike vojne v Cavallino-Treporti na zanimiv način, pri čemer bi muzejske prostore doživljali kot kraj zabave 3.0. Na tem območju se nahaja didaktična zgodovinska pot, ki je rezultat raziskav gradiva iz tega obdobja, namenjena otrokom in se osredotoča na življenje vojakov v jarkih.

Poleg teh dveh dejavnosti je bila izvedena še tretja, v okviru katere je Vegal podpisal sporazum s konzorcijem BIM (Bacino Imbrifero) Basso Piave za izvedbo dveh skulptur, ki ju je ustvaril Andrea Zelio Bortolotti in sta bili postavljeni na zelenici pred Občino Musile di Piave. Skulpturi želita priklicati dva natančna časovna trenutka: "pred" in "po" veliki vojni.

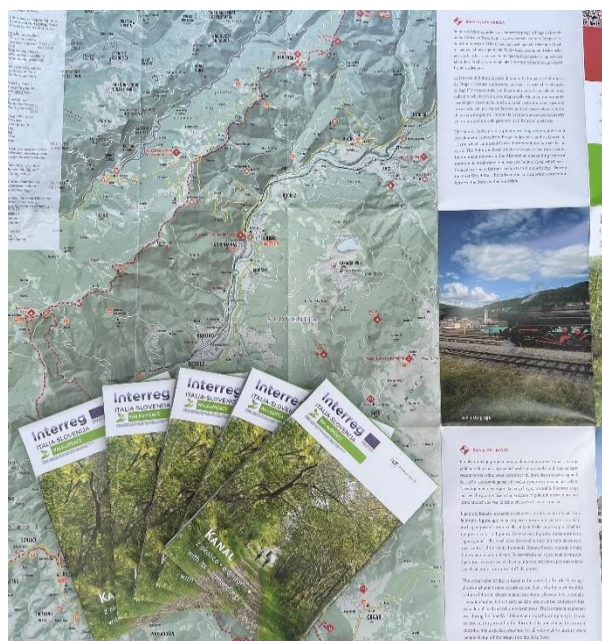
"Življenje je teklo mirno kot reka", je skulptura trenutka "Pred". Videti je kot organizem, ki spominja na plovilo za potovanje skozi čas. Sestavljajo ga elementi, ki prikazujejo odnos lokalnega prebivalstva do vode (jadro), do dela na polju (srp za spravilo pšenice) in preobražen spomin na prvinsko podobo tipične beneške hiše. Na stranskih delih se proti tlam zliva kopica števil, ki predstavljajo ljudi, ki jih bo vojna norost kmalu požrla. V zgornjem delu jadra v vetru vihrajo obeski, delovno orodje in pripovedni simboli. Mi, ki smo

verjeli, da smo negibni in voda, ki je tekla. In mi, ustvarjeni iz vode, smo odtekli z njo.

"Naj veter zdaj nosi njih imena«, ponazarja mati reko in je predstavljena v skulpturi "Po", ki prikazuje že minule dogodke. Skulptura je v obliki premikajoče se ženske, ki morda vpije od bolečin medtem ko daruje svoje življenje za novo življenje. Reke postanejo krila, ki popeljejo mati v drugo dimenzijo. Najverjetneje je mati reka prav Piava. Ta reka z njeno dušo mora v svoji postelji zibati kosti umrlih vojakov, jih gladiti kot svoje prodnike, da ne bi ječali od bolečin. V primernih pogojih postanejo te reke cevi orgel in veter, ki gre skozi ustvarja zvoke, ki postanejo imena; imena ljudi, ki so dali svoje življenje tem krajem, polnih idealov.

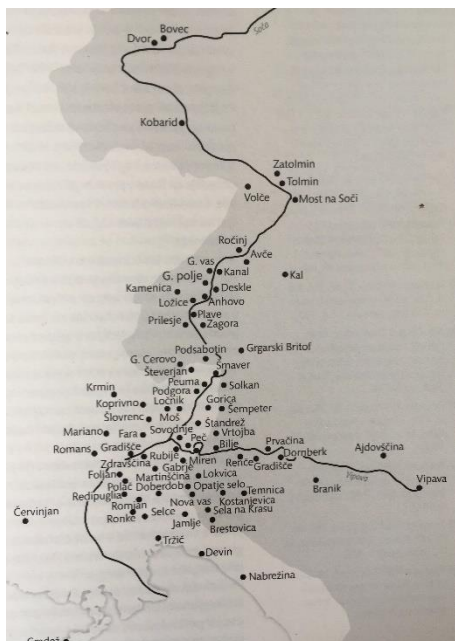
Ustanova "Fundacija Poti miru v Posočju"

Zgibanka Kanal z okolico

Ustanova »Fundacija Poti miru v Posočju« je s pomočjo Občine Kanal ob Soči izdala novo promocijsko zgibanko o Poti miru in dediščini 1. svetovne vojne na območju občine Kanal ob Soči. V zgibanki je zemljevid s traso poti in označenimi točkami zgodovinske dediščine na omenjenem območju. Najzanimivejše

točke so predstavljene tudi s fotografijami in kratkimi opisi. Zgibanka je v slovenskem, italijanskem in angleškem jeziku. Obiskovalcem je na voljo brezplačno v vseh informacijskih centrih Pot miru.

https://www.tic-kanal.si/mma/13_zgibankakanal_interreg_spletpdf/2021041909202898/

ZRC SAZU

Povojna obnova območja Gorice in vrnitev beguncev na območje Isontina

Foto: Kraji vzdolž Posočja za katere je Maks Fabiani med letoma 1917 in 1922 izdelal oz. vodil izdelavo urbanističnih regulacijskih načrtov. Vir: Tina Jazbec: razstava Maks Fabiani, arhitekt, urbanist, župan, mislec, izumitelj, Kvadratni stolp v Štanjelu.

Sodelavci ZRC SAZU v 5. periodi projekta WALKofPEACE intenzivneje raziskujejo povojno obnovo Goriške in vračanje beguncev v kraje vzdolž Posočja. Prva svetovna vojna je z boji na soškem bojišču med letoma 1915 in 1917 usodno zaznamovala prostor vzdolž reke Soče od Bovca do Jadranskega morja in pustila globoke sledi v pokrajini in ljudeh. V deželi Goriško - Gradiški je bilo 107 slovenskih občin (brez Gorice), od tega jih je bilo 33 popolnoma porušenih, 35 je bilo poškodovanih, 50 izropanih in 25 deloma opustošenih, ali drugače; od 22.106 poslopij je bilo 8.994 popolnoma porušenih, 3.747 je bilo poškodovanih in 14.736 izropanih. Od 2.300 poslopij v Gorici, med katerimi jih je bilo 800 v slovenski lasti, je bila polovica porušenih. Tudi kmetijske površine so utrpeli ogromno škodo; 6.000 ha vinogradov od 8.000 ha v slovenski lasti je bilo uničenih, od 62.474 ha gozdov je bilo uničenih 15.000 ha in 18.000 ha poškodovanih, uničenih je bilo 20 % travnikov in njiv ter 10 % pašnikov, kar je znašalo 86 milijonov kron. Izguba v

pridelkih je znašala 145 milijonov kron, le 20 % živine je ostalo v lasti prebivalstva. Vojni je sledila obnova porušenih naselij, številna med njimi so prav tedaj dobila podobo, kakršno vidimo še danes. Delo za obnovo je prevzelo kar nekaj odborov in komisij na deželni ravni, zlasti so bila pomembna prizadevanja, da se v obnovo vključi čim več lokalnih obrtnikov. V obnovo Gorice in Goriške se je dejavno vključil tudi arhitekt **Maks Fabiani (1865-1962)**, ki je že na Dunaju odprl informativno pisarno za begunce, v Deželni komisiji pa prevzel vodenje oddelka za gradnje in načrtovanje. Med letoma 1917 in 1922 je sodeloval pri izdelavi načrtov obnove za preko 90 do sedaj identificiranih večjih in manjših krajev v Posočju, na Goriškem, v Vipavski dolini in na Krasu, na obeh straneh današnje državne meje med Slovenijo in Italijo. Številne ulice, ceste, trgi in stavbe, v katerih živimo so nastale na podlagi zamisli omenjenega urbanista.

Regione del Veneto

Dejavnosti dežele Veneto se nadaljujejo

V tem obdobju je dežela Veneto kot partnerica projekta WALKofPEACE ob upoštevanju posebnih razmer, ki so nastale zaradi nevarnosti pandemije in posledičnih omejevalnih ukrepov, ki jih je sprejela italijanska država, zaključila pripravljala dela za izvedbo virtualnih izobraževalnih obiskov za učence ter izobraževalnih delavnic za učence v obliki predavanj in seminarjev za usposabljanje kulturnih delavcev, ki bodo potekali do naslednje jeseni.

Začela je tudi pripravljala dela za izvedbo dogodkov in razstave na temo vojne in miru. Poleg tega je regija v okviru projektnih dejavnosti v dogovoru z vodilnim partnerjem za vse partnerje 29. junija organizirala študijski obisk Spomenika velike vojne v Benečiji - MEVE, ki se nahaja v spomeniškem kompleksu Villa Correr Pisani v Montebelluni, saj gre za muzej prve svetovne vojne z edinstvenimi značilnostmi v Benečiji in na nacionalnem ozemlju.

Memorial MEVE, ki je nastal po vzoru spomenika v Caenu (Francija), je interaktivni in multimedijski prostor, posvečen konfliktom in dogodkom, ki so zaznamovali zadnje stoletje naše zgodovine po prvi svetovni vojni.

Z razstavno potjo, ki omogoča sodoben, izkustven in čustven pristop, je obisk MEVE edinstvena priložnost, da tudi na nacionalni ravni razmislimo o naši sodobnosti in dediščini spora, ki je za vedno spremenil zgodovino in vedenje milijonov ljudi.

Ta študijski obisk, ki je v popolnem skladu s cilji projekta WalkofPeace, katerega namen je spodbujati vrednote spomina in miru, so vsi italijanski in slovenski partnerji, ki so se ga

udeležili, zelo cenili, tudi zaradi toplega sprejema in strokovnosti direktorice MEVE, Dr. Monice Celi, ki je udeležencem predstavila pomen in kulturne perspektive tega muzeja.

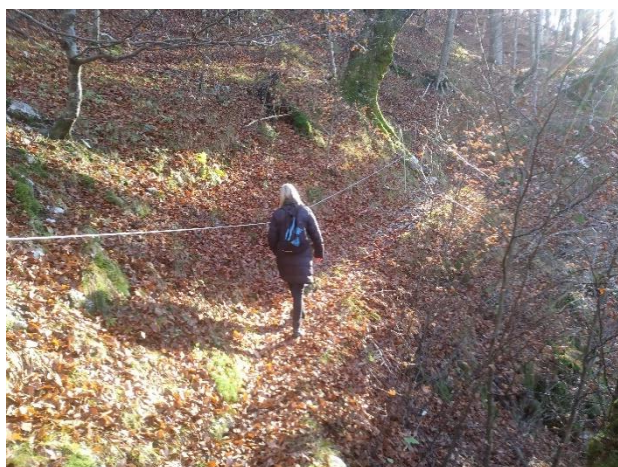
Študijski obisk se je končal s postankom v spominskem francoskem vojaškem svetišču v občini Pederobba: gre za spomenik, v katerem so zbrani posmrtni ostanki 1.000 francoskih vojakov, padlih v veliki vojni, in ki je bil odprt leta 1937 hkrati s pogrebnim spomenikom Bligny v Franciji, v katerem je zbranih več kot 4.400 italijanskih vojakov, ki so padli na zahodni fronti.

Posoški razvojni center

Urejena »Pot miru« na zgodovinsko pomembnih območjih doline Možnica in muzeja na prostem Čelo

Posoški razvojni center, ki v sklopu projekta WALKofPEACE skrbi tudi za nadgradnjo in urejanje poti in dediščine prve svetovne vojne v treh občinah Zgornjega Posočja, je konec leta 2020 s sredstvi projekta v okviru programa INTERREG V-A Italija - Slovenija, omogočil ureditev »Poti miru« v dolini Možnice in muzeja na prostem Čelo. Posegi na Poti miru pripomorejo tako k ohranjanju dediščine prve svetovne vojne kot k urejenosti poti za dnevne obiskovalce in pohodnike na Bovškem.

Prva etapa Poti miru med Logom pod Mangartom in Bovcem poteka po starih stezah in vojaških poteh iz časa soške fronte. Najbolj izpostavljen odsek je med Logom pod Mangartom in trdnjavo Kluže. Ta je speljan po dokaj zahtevnem gozdnem terenu s strmo brežino grape potoka Možnica, imenovane Nemčlja. Na tem delu je bila v preteklem letu rekonstruirana steza v dolžini 110 metrov. Pot je po novem obogatena z napeljšano kovinsko pletenico oziroma varnostno ograjo.

Obstoječ most čez potok Možnica pa ima nov pohodni in proti-zdrsni pod ter sanirano ograjo.

V istem času je bilo urejeno tudi območje enega bolj obiskanih muzejev na prostem v Posočju - Čelo, ki se nahaja na hribu Svinjak, oddaljenem tri kilometre od Bovca v smeri proti dolini Trente. Muzej predstavlja topniško utrdbo, ki jo je avstro-ogrsko vojska zgradila na razglednem pobočju za obrambo dolinskega dela bojišča na Bovškem. Čudovit razgled na Bovško kotlino, Rombon in druge gore danes s pridom izkoriščajo domači in tuji obiskovalci, ki lahko prehodijo očiščeno območje muzeja, prej zaraščeno s podrastjem. Sečnja, žaganje in spravilo grmičevja je bilo opravljeno na površini skoraj 4.000 m².

PROJEKT

Projekt "WALKofPEACE" obravnava trajnostni razvoj dediščine prve svetovne vojne med Alpami in Jadranom. Sofinanciranje izhaja iz Evropskega sklada za regionalni razvoj v okviru programa INTERREG V-A Italija - Slovenija (ESRR), italijanskega nacionalnega javnega sklada in lastnega financiranja. Projekt traja 42 mesecev in se konča konec aprila 2022.

Namen projekta "WALKofPEACE" je zaščititi in promovirati dediščino prve svetovne vojne s skupnimi čezmejnimi dejavnostmi, spodbuditi nadgradnjo in razvoj nove trajnostno in kulturno usmerjene turistične ponudbe, utemeljene na atraktivnih predstavitev dediščine prve svetovne vojne in tematskih poteh. Za okrepitev skupne promocije in trženja bodo oblikovani krovna destinacijska znamka Walk of Peace, spletna stran in drugo promocijsko gradivo. Izvedene bodo naložbe v obravnavano dediščino.

Nadgrajene in urejene bodo nove tematske poti, informacijske točke in središča s sodobnimi inovativnimi in interaktivnimi predstavitvami dediščine.

<https://www.ita-slo.eu/sl/walkofpeace>